INNHOLDSFORTEGNELSE

INNLEDNING 2

MODUL P1: GRUNNLEGGENDE PASIENTKUNNSKAP 3

MODUL P 1.1 MENNESKET SOM HELHET 3
Kurs P1.1.1 Helhetlig forståelse av mennesket 3
Kurs P1.1.2 Menneskets grunnleggende funksjon og utvikling 4
Kurs P1.1.3 Mennesket i sammenheng med dets miljø 6
MODUL P 1.2: MENNESKET OG LIDELSE 7
Kurs P 1.2.1 Helsesvikt, egenomsorgssvikt og lidelse 7
Kurs P 1.2.2 Mestring og mestringsstrategier 8

MODUL S1: SAMHANDLING I GRUNNLEGGENDE SYKEPLEIE 10

Kurs S1.1: Klinisk beslutningsprosess 10
Kurs S1.2: Relasjoner pasient – sykepleier 11
Kurs S1.3: Intervensjoner knyttet til ulike pasientsituasjoner (8 studiepoeng) 12

MODUL O1: GENERELL INNFØRING I FAG OG YRKE 14

Kurs O1.1: Sykepleieryrket, sentrale verdier og holdninger 14
Kurs O1.2 Stats- og kommunalkunnskap, helse- og sosialpolitikk 15

PRAKSISSTUDIER I GRUNNLEGGENDE SYKEPLEIE 18

Studentene skal studere: 18

VURDERINGSORDNINGER 19

STUDIEKRAV 19
Adgang til andre studieår 21

VEDLEGG 1 - OVERSIKT OVER INTERVENSJONER/METODER I SYKEPLEIE: 25
VEDLEGG 2 - RETNINGSLINJER FOR OPPGAVESKRIVING 27
VEDLEGG 3 - BESTEMMELSER OM ARBEIDSDRAKTEN 32

INNLEDNING

Velkommen til 1. studieår ved Høgskolen i Oslo, Avdeling for sykepleierutdanning.

1. studieår skal gi en innføring i sykepleie som fag og yrke. Sykepleiens fundament er et helhetlig menneskesyn som bygger på rettferdighet, respekt og likeverd, og som ivaretar menneskets autonomi og integritet.

Undervisningsplanen er både en videreføring og en konkretisering av fagplanen, og den er organisert etter de 3 kunnskapsområdene pasient, samhandling og omgivelser. Hvert kunnskapsområde består av flere kurs. Disse er organisert i ulike temaer, sentrale spørsmål, studiekrav og litteraturoversikt.

Fagplanen (Studiehåndboken) og undervisningsplanen må sees i sammenheng.

Fra kull 2002 vil det gjennomføres mappevurdering, som vil erstatte enkelte tidligere skole-eksamener i sykepleie. Dere er det første kullet som går etter denne ordningen. Det innebærer at det vil være jevnlige vurderinger med tilbakemeldinger om utbyttet av læreprosessen som skal inngå i studiet som en del av undervisningsarbeidet. Studentmedvirkning vil være meget sentralt i planlegging og i vurdering. Vurdering av medstudenter vil være et vesentlig virkemiddel for å fremme motivasjon og læring.

Studentene vil bli knyttet til studiegrupper som vil arbeide sammen gjennom hele studieåret. Hver studiegruppe vil ha egen veileder.

All informasjon vedrørende studiet vil bli lagt ut på våre hjemmesider www.hio.no/SU/ og den enkelte student er ansvarlig for å holde seg orientert til enhver tid.

Vi ønsker deg et utfordrende og spennende studieår og håper du vil trives som student ved avdeling for sykepleieutdanning ved HiO.

MODUL P1: GRUNNLEGGENDE PASIENTKUNNSKAP

Modul P 1.1 Mennesket som helhet

Kurs P1.1.1 Helhetlig forståelse av mennesket

Tema :
- Ulike syn på mennesket
- Forståelse av mennesket som friskt, kreativt og analytisk, mennesket som handlings - og åndsvesen
- Aldersdimensjonen – livsfaser, fra fødsel til død
- Helse og velvære; sammenheng mellom helse, livsfaser og livsstil
- Livskvalitet
- Egenomsorg – helsefremmende egenomsorg

Sentrale spørsmål:
1. Hva kjennetegner mennesket?
2. Hva kjennetegner helse i ulike livsfaser?
3. Hva er forholdet mellom økologi og helse?
4. Hva innebærer det å ha helse?
5. Hva er helse i et sykepleieperspektiv?
6. Hva er livskvalitet, og hvilke dimensjoner omfatter begrepet?
7. Hva innebærer det å ha egenomsorg?
8. Hvilke sammenhenger er det mellom helse og livskvalitet, helse og egenomsorg?

Studiekrav I (2 studiepoeng):
Hensikten er at studenten blir oppmerksom på hvilke konsekvenser ulike syn på menneske, helse og livskvalitet kan ha for samfunnet og /eller det enkelte menneske.

Studentene får utdelt 2 aktuelle artikler fra presse og/eller tidsskrifter. Artiklene skal drøftes i studiegruppen i forhold til begrepene "menneske", "helse" og "livskvalitet". Veileder er tilstede ved diskusjonen. På bakgrunn av diskusjonen utarbeides det et notat.

I forberedelse til gruppediskusjon og utarbeidelse av notat deler studiegruppen seg opp i mindre grupper og fordeler begrepene mellom seg. Hver av smågruppene vektlegger ett av begrepene både i diskusjonen og i notatet. Drøft minst to aktuelle problemstillinger ved begrepet.

Rammer
Fokus på pasientkunnskap
Gruppeoppgave
- Notat ca. 750 ord (i forhold til ett av begrepene)
- Notatet vurderes i forhold til kriteriene 3, 4, 5, 10, 12, 13 og 14

Litteratur
- Bondevik, Margareth. *De eldste eldre*. Oslo. Gyldendal Akademiske, 2002, kap. 4
- Cavanagh, Stephen J. *Orems sykepleiemodell i praksis*. Oslo: Universitetsforlaget, 1999, Kap. 1.
- Eriksson, Katie. *Hâlsans idê*. Gøteborg: Vårdserie, Almqvist & Wiksell, 1984. s. 44-48 og 73-79.

- Karoliussen, Mette og Smebye, Kari K. *Eldre, aldring og sykepleie*. Oslo Universitetsforlaget, 2.utg. 1997. Kap. 1 og 2.
- Kristoffersen, Nina Jahren (red). *Generell sykepleie, bind 1: fag og yrke – verdier og kunnskap*. Oslo: Universitetsforlaget, 1996. Introduksjon, Kap. 1 og 4, s.11-78 og 239- 272.
- Rustøen, Tone. *Håp og livskvalitet – en utfordring for sykepleieren*. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2001, kap. 2 og 4.
- Solli, Hans Magnus, m.fl. *Økologisk helselære*. Oslo: Ad Notam Gyldendal 1996. Kap. 1 og 2.

Kurs P1.1.2 Menneskets grunnleggende funksjon og utvikling

Tema:
- Menneskets grunnleggende behov og ressurser
- Kroppens oppbygning og funksjon
- Infeksjonsforebyggende kunnskap
- Lærings -og utviklingspsykologi
- Emosjonell utvikling

Sentrale spørsmål:
1. Hvilke sammenhenger kan identifiseres mellom livets faser, økologi og menneskets grunnleggende behov?
2. Hvilken betydning har ivaretagelse av grunnleggende behov for helse og livskvalitet?
3. Hvordan påvirkes grunnleggende behov av livsfaser?
4. Hvilke ressurser trenger mennesket for å dekke grunnleggende behov?
5. Hvilken betydning har kroppens normalflora for menneskets helse?
6. På hvilken måte påvirker modning og læring menneskets utvikling og adferd?
7. Hva er de enkelte organers funksjonsområde og hvordan virker de sammen?
8. Hvordan er samspillet mellom kroppens muskel -, skjelett - og nervesystem?
9. Hvilken funksjon og oppbygning har celler og vev?

Studiekrav 2 (1 studiepoeng)
Hensikten er at studenten tilegner seg kunnskap om sykepleieprosessens første ledd - datasamling - i forhold til en pasient.

Studenten skal samle data i forhold til grunnleggende behov og ressurser hos en pasient. Det anvendes dataguide fastsatt av høgskolen. Studenten diskuterer med sykepleier hvor relevante de innsamlede data er.

Pasienten skal være informert om at det samles data om vedkommende, jfr. Studiehåndbokens retningslinjer for etisk-juridisk beskyttelse av pasienter og praksisfelt ved studentarbeid.

Rammer
Fokus på pasientkunnskap
Individuell oppgave
- Datasamling ut fra fastsatt dataguide
- Datasamlingen vurderes i forhold til kriteriene 1, 6, 11, 12 og 14

Studiekrav 3 (3 studiepoeng)
Hensikten er at studenten gjør rede for de ulike næringsstoffene og forstår hvilken betydning næringsstoffene har for den enkeltes helsetilstand.

Hver student fører sitt eget næringsinntak (nøyaktig hva som spises/drikkes og hvor mye, inkludert alt "småplukk") over 3 dager. Angi mengden på alle matvarer så nøyaktig som mulig i

dataprogrammet "Mat på data" (utarbeidet av Landsforeningen for kosthold og helse). Ved avvik fra normale referanseverdier vurderes mulige årsaksforhold, og hva den enkelte kan gjøre for å få nødvendige/ønskelige endringer. Studiegruppen diskuterer resultatet av registreringene og forslag til endringer med veileder tilstede. Den enkelte student utarbeider et notat basert på eget næringsinntak og gruppediskusjonen. Studentene vurderer hverandres notater.

Rammer
Fokus på pasientkunnskap
Individuell oppgave
- Registrering og vurdering av næringsinntak som drøftes i gruppen
- Notat ca. 1000 ord
- Notatet vurderes i forhold til kriteriene 2, 3, 4, 5, 11, 12, 13 og 14
- Vurderingsnotat min. 350 ord
- Vurderingsnotatet vurderes i forhold til kriteriene 5, 7 og 11

Studiekrav 4 (1 studiepoeng)
Hensikten er at studenten anvender kunnskaper om infeksjonsforebyggende tiltak i sykehus/sykehjem.

I løpet av praksisstudiene
Studenten kartlegger infeksjonsforebyggende tiltak som iverksettes i avdelingen (for eksempel håndhygiene, skylleromsarbeid, matservering). Studenten skriver en kort oppsummering av egne observasjoner og erfaringer fra praksisstudiet.

Etter praksisstudiene
Studiegruppen diskuterer infeksjonsforebygging på sykehus/sykehjem basert på de individuelle oppsummeringene. På bakgrunn av diskusjonen utarbeider den enkelte student et notat hvor sentrale problemstillinger ved infeksjonsforebyggende arbeid vektlegges.

Rammer
Fokus på pasientkunnskap
Individuell oppgave
- Kort oppsummering av egne observasjoner og erfaringer fra praksisstudiet
- Studentene presenterer sine problemstillinger for hele studiegruppen
- Notat på bakgrunn av diskusjonen i studiegruppen, ca. 1000 ord
- Notatet vurderes i forhold til kriteriene 1, 2, 3, 4, 5, 9, 11, 12, 13 og 14

Litteratur

- Bjålie, Jan G., Haug, Egil, Sand, Olav og Sjaastad, Øyvind V. *Menneskekroppen*. Oslo Universitetsforlaget, 1998. Unntatt s. 37-38, 43-45, 66-67, 101-103, 115-116, 119-120, 125-131, 198-199, 228-230, 420-421, 433-444, 454, 459 og 464.
- Bunkholdt, Vigdis. *Psykologi, en innføring for helse- og sosialarbeidere*. Oslo: Universitetsforlaget 2002, Kap. 2, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13 og 14.
- Hovig, Berit. og Lystad, Arve. *Infeksjonssykdommer*, 4. utg. Oslo: Universitetsforlaget, 2001, Kap. 2, 3, 4, 5, 6 og 7.
- Kristoffersen, Nina Jahren. (red). *Generell sykepleie, bind 2: Pasient og sykepleier-samhandling, opplevelse og identitet*. Oslo: Universitetsforlaget, 1995. Kap.12, 13, 14 og 15.
- Kristoffersen, Nina Jahren (red.). *Generell Sykepleie bind 3: Pasient og sykepleier kropp, omgivelser og metoder*. Oslo: Universitetsforlaget, 1996. Kap. 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23 og 24.
- Kristoffersen, Nina Jahren (red.). *Generell Sykepleie bind 1: Fag og yrke – utvikling, verdier og kunnskap*. Oslo : Universitetsforlaget, 1996. Kap. 8 (til side 545).
- Segesten, Kerstin. *Patienters upplevelser av trygghet och otrygghet*. Gøteborg:

Segesten Förlag, 1994. Kap 2, og 3. (Trykkes opp av SU)
- Sortland, Kjersti. *Ernæring mer enn mat og drikke*. Bergen : Fagbokforlaget, 2. utgave, 2001, Kap. 2, 3, 4, 5, 7 og 8.

Kurs P1.1.3 Mennesket i sammenheng med dets miljø

Tema:
Mennesket, kulturforståelse og religioner
Sosialisering og sosiale relasjoner
Roller og rolleutvikling, rollekonflikt og rolleforventning
Makt og avmakt i relasjoner
Gruppepsykologi/ grupper og gruppeprosesser
Betydning av familien, pårørende og det nære nettverk

Sentrale spørsmål:
1. Hva innebærer det at mennesket både er autonomt og avhengig?
2. På hvilken måte har selvinnsikt betydning for samhandling med andre?
3. Hva innebærer pasientrollen?
4. Hvilken betydning har kultur og sosialt nettverk for pasientens helsetilstand?
5. Hva innebærer det å være pårørende til pasienter?
6. Hvilke maktstrategier finnes og hvordan kan de virke inn på menneskenes samspill?

Studiekrav 5 (2 studiepoeng)
Hensikten er at studenten har forståelse for hvordan nettverkskart kan brukes i sykepleien.

Hver student utarbeider et nettverkskart over seg selv eller en annen person. Studiegruppen velger ett av kartene og vurderer det i forhold til begrepene *rolle* og *kultur*. Kartet anonymiseres før det brukes i studiegruppen.

Fokus for gruppediskusjonen og påfølgende notat er hvordan sykepleiere kan bruke kunnskap om nettverkskart, roller og kultur til å hjelpe pasienter til bedre livskvalitet. Veileder er tilstede under diskusjonen.

Rammer
Fokus på pasient- og samhandlingskunnskap
Individuell oppgave
- Utarbeidelse av nettverkskart
- Gruppeoppgave
- Diskusjon
- Notat ca. 1200 ord
- Notatet vurderes i forhold til kriteriene 1, 2, 3, 5, 10, 12, 13 og 14

Studiekrav 6 (3 studiepoeng)
Hensikten er at studenten forstår hvilke faktorer som kan bidra til godt gruppesamarbeid.

Med bakgrunn i kommunikasjon- og læringsteori og egne erfaringer drøfter studiegruppen seg frem til hva som kan bidra til godt gruppesamarbeid. Basert på drøftingen utformer studentene normer for samarbeid i studiegruppen. Veileder er tilstede under diskusjonen. Det utarbeides et notat hvor faktorer som kan bidra til godt gruppesamarbeid utdypes. Normene vedlegges.

Problemstillinger vedrørende gruppesamarbeidet og/eller normer samt eventuelt forslag til endringer legges frem og diskuteres med veileder ved slutten av hvert semester.
Ved slutten av studieåret skriver hver student et notat om egen deltakelse i studiegruppen. Notatet drøftes med veileder i 1. studieår og leveres veileder i 2. år.

Rammer
Fokus på pasient- og samhandlingskunnskap
Gruppeoppgave
- Diskusjon
- Normene nedfelles og underskrives og leveres alle gruppemedlemmene samt veileder
- Notat ca. 1000 ord
- Notatet vurderes i forhold til kriteriene 3, 4, 5, 10, 12, 13 og 14

Individuell oppgave
Notat om egen deltakelse i studiegruppen ca. 350 ord.

Litteratur
- Album, Dag. Nære fremmede. *Pasientkulturen i sykehus*. Oslo : Tano, 1996. Kap. 11.
- Bunkholdt, Vigdis. *Psykologi: en innføring for helse- og sosialarbeidere*. Oslo : Universitetsforlaget 2002. Kap. 11 og 13
- Eide, Hilde og Eide, Tom. *Kommunikasjon i relasjoner, samhandling, konfliktløsning og etikk*, Oslo : Ad Notam Gyldendal, 1996. Kap. 3. 2 og 5
- Eriksen, Thomas Hylland og Sørheim, Torunn Arntsen**.** *Kulturforskjeller i praksis perspektiver på det flerkulturelle Norge*, 2. utg. Oslo: Ad Notam Gyldendal, 1999. Kap. 10 og 11.
- Kirkevold, Marit. *Familien i et helse- og sykdomsperspektiv*. Kap.1. I: Kirkevold, M. og Ekern, Karen S. *Familiens plass i sykepleiefaget*. Oslo: Gyldendal akademiske, 2001
- Kristoffersen, Nina Jahren. (red). *Generell sykepleie, bind 2: Pasient og sykepleier-samhandling, opplevelse og identitet.* Oslo : Universitetsforlaget, 1995. Kap. 10, 12, 13, 14 og 15.
- Repstad, Pål. *Sosiologiske perspektiver for helse- og sosialarbeidere*. Oslo: Tano Aschehoug, 1997. Kap. 4.

Modul P 1.2: Mennesket og lidelse

Kurs P 1.2.1 Helsesvikt, egenomsorgssvikt og lidelse

Tema :
- Pasientfenomener knyttet til mennesket som helhet
- Generell patologi med generell farmakologi
- Opplevelser som følge av ulike sykdomstilstander
- Pasientfenomener knyttet til lidelse

Sentrale spørsmål:
1. Hva kjennetegner de ulike perspektiver på lidelse, helsesvikt og sykdom
2. Hva innebærer egenomsorgssvikt
3. Hva innebærer det å være avhengig av hjelp?
4. Hvilke symptomer og tegn oppstår som følge av patologisk prosesser i kroppen?
5. Hvordan foregår tilheling og reparasjoner av celler og vev?
6. Hvilke symptomer og tegn kjennetegner komplikasjoner som følger av immobilitet?
7. Hvordan påvirker sykdom og lidelse menneskets helhet?

Studiekrav 7 (3 studiepoeng)
Hensikten er at studenten har kunnskap om menneskets opplevelse av helsesvikt og lidelse.

Tre studiegrupper går sammen om en seminardag der pasientens opplevelse av helsesvikt og lidelse er fokusert. De enkelte studiegruppene velger hvert sitt sykepleieproblem/sykepleiediagnose som belyses teoretisk. Med utgangspunkt i praksisstudier og/eller personlig erfaring, redegjøres det for tre

eller fire problemstillinger som kan oppstå i tilknytting til det aktuelle sykepleieproblemet/sykepleiediagnosen.

Hver studiegruppe utarbeider et notat (manus). Disposisjon for innlegget leveres veileder tre virkedager før seminaret. Disposisjonen skal inneholde problemstillingene, litteraturlisten, arbeidsprosessen, metoden for framlegget og fordeling av oppgaver.

Fremlegg og gruppediskusjonen skal følge retningslinjer for organisering for seminardag knyttet til studiekrav slik det er nedfelt i undervisningsplanen. Fremleggene vurderes (muntlig) i forhold til kriteriene nedfelt i retningslinjene.

Etter seminardagen skal den enkelte studiegruppe utarbeide et notat hvor de vurderer en av de andre studiegruppenes fremlegg og den påfølgende diskusjon.

Rammer
Fokus på pasientkunnskap
Gruppeoppgave

- Notat fra den enkelte studiegruppe (manus for fremlegget) ca. 1000 -1500 ord, eksl. disposisjon
- Notatet vurderes i forhold til kriteriene 1, 2, 3, 5, 8, 10, 12, 13 og 14
- Fremlegg og gruppediskusjon på seminardagen
- Vurderingsnotat fra den enkelte studiegruppe ca. 700 ord
- Vurderingsnotatet vurderes i forhold til kriteriene 5, 7 og 11

Litteratur

- Almås, Hallbjørg (red). *Klinisk Sykepleie*. Oslo : Universitetsforlaget, 2001. Kap. 6 og 22.
- Bekkevold, Ingrid L. Familier i sorg: samtaler og oppfølging. I: *Sykepleien*, fag, 82 (4), 1994, ss.52-55.
- Dyregrov, Atle. *Barn og traumer, en håndbok for foreldre og hjelpere*. Bergen : Sigma forlag, 1997. Kap. 2.
- Eriksson, Katie. *Det lidende menneske*. Oslo : Tano, 1995. Kap. 2 (minus s.33-41), 3 og 11.
- Jacobsen, Dag og Vennerød, Anne Marie (red.) *Farmakoterapi for helsepersonell*. Oslo : Ad Notam Gyldendal, 1999. Kap 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 og 8.
- Knardahl, Stein. *Kropp og sjel*. Oslo : Universitetsforlaget, 1998. Kap. 4 og 5.
- Kristoffersen, Nina Jahren (red). *Generell sykepleie, bind 3: pasient og sykepleier - kropp, omgivelser og metoder*. Oslo: Universitetsforlaget, 1996. Kap. 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23 og 24.
- Kristoffersen, Nina Jahren. (red). *Generell sykepleie, bind 2: Pasient og sykepleier-samhandling, opplevelse og identitet*. Oslo : Universitetsforlaget, 1995. Kap. 12, 13, 14 og 15.
- Lindholm, Christina. **Sår**. Oslo: Forlaget Sykepleien, 1998. Kap. 2, 3 og 4.
- McCaffery, Margo, Beebe, Alexandra. *Smerter. Lærebok for helsepersonell*. Oslo: Ad Notam Gyldendal AS, 1996. Kap. 1, 2 og 3.
- Seljelid, Rolf. *Generell patologi for helsefagene*. Bergen: Fagbokforlaget, 1997. Kap. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 og 10.
- Travelbee, Joyce. *Mellommenneskelige forhold i sykepleie*. Oslo : Universitetsforlaget, 1999, Kap. 5, 6, 7 og 8.

Kurs P 1.2.2 Mestring og mestringsstrategier

Tema:

- Stress
- Krise

- Mestring og mestringsstrategier

Sentrale spørsmål:
1. Hva er forholdet mellom stress, krise og mestring?
2. Hva kjennetegner mestringsstrategier?
3. Hvordan virker motivasjon og vilje inn på menneskets egenomsorgsadferd?
4. Hvilke faktorer påvirker menneskelig adferd i forhold til lidelsesfenomener og mestringsstrategier?

Studiekrav 8 (3 studiepoeng)
Hensikten er at studenten vurderer egne mestringsstrategier.

Beskriv en problematisk situasjon som du selv har opplevd. Drøft hvordan du mestret denne situasjonen i relasjon til begrepene krise, mestring og mestringsstrategier.

Rammer
Fokus på pasientkunnskap
Individuell oppgave
- Notat ca. 700 ord
- Notatet vurderes i forhold til kriteriene 2, 3, 4, 5, 12, 13 og 14

Litteratur

- Davidsen-Nielsen, Marianne. *Blant løver: å leve med en livstruende sykdom*. Oslo: Tano Aschehoug, 1997. Kap.1
- Eide, Hilde og Eide, Tom. *Kommunikasjon i relasjon, samhandling, etikk og konfliktløsning* Oslo : Ad Notam Gyldendal, 1996. Kap. 4.
- Karoliussen, Mette og Smebye, Kari K. *Eldre, aldring og sykepleie*, 2.utg. Oslo Universitetsforlaget, 1997. Kap. 3.
- Kristoffersen, Nina Jahren (red). *Generell sykepleie, bind I, Fag og yrke- utvikling, verdier og kunnskap.* Oslo : Universitetsforlaget, 1996. Kap 1 (s. 38-79).

MODUL S1: SAMHANDLING I GRUNNLEGGENDE SYKEPLEIE

Kurs S1.1: Klinisk beslutningsprosess

Tema:
- Sykepleieprosessen
- Yrkesetiske retningslinjer for sykepleiere

Sentrale spørsmål:
1. Hva innebærer det for sykepleieren å skulle forholde seg helhetlig til pasienten i sitt daglige arbeid?
2. Hvilke konsekvenser kan det ha at sykepleieren er problemorientert i møtet med pasienten?
3. Hvilke etiske og juridiske aspekter er tilknyttet innhenting og bearbeiding av pasientdata?
4. Hvilke etiske prinsipper og juridiske rammer må sykepleieren følge i samhandling med pasienten?

Studiekrav 9 (3 studiepoeng)
Hensikten er at studenten forstår hvordan sykepleieplaner kan anvendes i sykepleiepraksis.

Med utgangspunkt i datasamlingen (studiekrav 2) som ble utarbeidet i praksisstudiene, skriver studenten en sykepleieplan for ett sykepleieproblem/en sykepleiediagnose.
Sykepleieplanen skal innehold alle deler av sykepleieprosessen unntatt evaluering. Studentene vurderer hverandres sykepleieplaner.

Rammer
Fokus på pasient- og samhandlingskunnskap
Individuell oppgave
- Sykepleieplanen vurderes i forhold til kriteriene 1, 2, 3, 5, 6, 9, 11, 12, 13 og 14
- Vurderingsnotat min. 350 ord
- Vurderingsnotatene vurderes i forhold til kriteriene 5, 7 og 11

Litteratur

- Henderson, Virginia A. *Sykepleiens natur*. Oslo : Universitetsforlaget, 1998. Forord, Kap.4.
- Henriksen, Jan-Olav og Vetlesen, Arne Johan. *Nærhet og distanse*. 2 utg. Oslo: Ad Notam Gyldendal. 2000. Kap. 9, 10, 11, 12, 13, 14.
- Kirkevold, Marit. *Vitenskap for praksis*. Oslo : Ad Notam Gyldendal, 1996. Kap 3.
- Knudsen,Vibeke Zoffermann. Sygeplejeprocessen som samarbejdsmodel. I: *Klinisk sykepleje* nr. 5, 1992. s. 47-54.
- Kristoffersen, Nina Jahren (red). *Generell sykepleie, bind I. Fag og yrke – utvikling,verdier og kunnskap*. Oslo : Universitetsforlaget, 1996. Kap. 5 (s. 336-351).
- Kristoffersen, Nina Jahren (red). *Generell Sykepleie, bind 2. Pasient og sykepleier – samhandling, opplevelse og identitet*. Oslo : Universitetsforlaget, 1995. Kap. 9.
- Slettebø, Åshild. *Sykepleie og etikk*. 3 utg. Oslo: Gyldendal akademiske. 2002. Kap. 1, 3 ,4 og 6.
- Støvring, Turid og Støvring, Jørgen. *Pasientobservasjon – en lærebok for sykepleiestudenter*. Bergen : Fagbokforlaget, 1998. Kap. 2, 3 og 4.
- Yrkesetiske retningslinjer og ICNs kodeks. NSF. Fagserie 2/01. Oslo: Norsk Sykepleierforbund, 2001.

Kurs S1.2: Relasjoner pasient – sykepleier

Tema:
- Å skape kontakt og å utvikle relasjoner
- Å være i relasjon
- Relasjon som forutsetning for målrettet kommunikasjon
- Den gode samtalen
- Omsorgs- og relasjonsteorier
- Relasjonsetikk

Sentrale spørsmål:
1. Hva er omsorg i sykepleie?
2. Hva karakteriserer mellommenneskelige relasjoner?
3. Hva vil det si å bekrefte pasienten?
4. Hva er rammene for samhandling mellom pasient og sykepleier?
5. Hva karakteriserer det pedagogiske møtet?
6. Hva karakteriserer ulike etiske retninger?
7. På hvilken måte har selvinnsikt betydning for samhandling mellom mennesker?
8. Hvilke kunnskaper, ferdigheter og holdninger må utvikles innen den mellommenneskelige dimensjon for å kunne handle problemløsende?
9. Hvordan påvirker egne verdier evnen til å identifisere og håndtere etiske dilemmaer?

Studiekrav 10 (3 studiepoeng)
Hensikten er at studenten erfarer hvordan sykepleieteori kan anvendes i konkrete situasjoner.

Studenten tilegner seg kunnskaper om en interaksjons- eller omsorgsteoretiker og anvender dette i et møte med et annet menneske. Studenten utarbeider et notat hvor møtet beskrives, og hvor relasjonen vurderes i et utvidet perspektiv ved hjelp av teori. Studentenes notater danner grunnlag for diskusjon i studiegruppen med veileder tilstede. Studentene vurderer hverandres notater.

Rammer
Fokus på samhandlingskunnskap
Individuell oppgave
- Notat ca. 1000 ord
- Notatet vurderes i forhold til kriteriene 1, 3, 4, 5, 12, 13 og 14
- Den enkeltes notat danner grunnlag for diskusjon i gruppen
- Vurderingsnotat min. 350 ord
- Vurderingsnotatet vurderes i forhold til kriteriene 5, 7 og 11

Litteratur
- Eide, Hilde og Eide, Tom. *Kommunikasjon i relasjon, samhandling, etikk og konfliktløsning* Oslo : Ad Notam Gyldendal, 1996. Kap. 1, 2, 5 og 6.
- Henriksen, Jan-Olav og Vetlesen, Arne Johan. *Nærhet og distanse*. 2 utg. Oslo: Ad Notam Gyldendal. 2000. Kap. 18.
- Kasén Anne. Vårdrelasjonen som berättelse och førbindelse – en begreppanalytisk Upptekt I: *Hoitotiede* Vol. 8, no 4/-96. s. 175-183.
- Kristoffersen, Nina Jahren (red). *Generell sykepleie, bind 1: Fag og yrke - utvikling, Verdier og kunnskap*. Oslo: Universitetsforlaget, 1996. Kap. 4 (s. 272-290) og 6. (Eriksson, Martinsen, Benner og Wrubler, Watson).
- Nåden, D. og Eriksson, K. The Phenomenon of Confirmation: An Aspect of Nursing as an Art. s. 23-28. I: *International Journal for Human Caring*, Vol. 4, No. 3, 2001.
- Nåden, Dagfinn. *Når sykepleie er kunstutøvelse*. Oslo : Universitetsforlaget, 1999. Kap 3.

- Travelbee, Joyce. *Mellommenneskelige forhold i sykepleie*. Oslo: Universitetsforlaget, 1999. Kap. 1, 2, 3, 4, 9, og 10.

Kurs S1.3: Intervensjoner knyttet til ulike pasientsituasjoner (8 studiepoeng)

Tema:
- Intervensjoner/metoder i sykepleie
- Observasjoner av grunnleggende behov og intervensjoner ved svikt i grunnleggende behov:
  - sirkulasjon og respirasjon
  - personlig hygiene
  - eliminasjon av avfallsstoffer
  - væske og ernæring
  - opprettholde sikkerhet og trygghet
  - aktivitet og hvile
  - å være alene og ha sosial kontakt
  - opprettholde vekst og mening
  - selvbilde, rolle og identitet
- Intervensjoner av kompensatorisk karakter ved helsesvikt
  - legemiddelhåndtering og medikamentregning
- Brannøvelse

Detaljert oversikt over sykepleieintervensjoner, se vedlegg1bak i undervisningsplanen.

Sentrale spørsmål:
1. Hvilke metoder har sykepleien?
2. Hvilket kunnskapsgrunnlag bygger disse på?
3. Hvilke kunnskaper og ferdigheter må utvikles for å kompensere for svikt i evnen til å ivareta grunnleggende behov?
4. Hvilke prinsipper må ivaretas ved standardisering av prosedyrer i sykepleie?
5. Hvilke kunnskaper og ferdigheter er knyttet til øyeblikkelig hjelp situasjoner?
6. Hvilke hygieniske prinsipper må ivaretaes for å beskytte pasienten og omgivelsene?
7. Hvilke krav stilles til sykepleieren i forbindelse med legemiddelhåndtering?
8. Hvilke prinsipper bygger brannvern på?

Litteratur
- Almås, Hallbjørg (red.). *Klinisk sykepleie*. Oslo : Universitetsforlaget, 2001. Kap. 6, 14 (oksygen og fjerning av sekret) og 22.
- Cavanagh, Stephen J. *Orems sykepleiemodell i praksis*. Oslo: Universitetsforlaget, 1999, Kap. 1.
- Hovig, Berit og Lystad, Arve. *Infeksjonssykdommer, epidemiologi, mikrobiologi og smittevern*, 3.utg. Oslo : Universitetsforlaget, 2001. Kap 1, 8, 11, 12, 16 og 18.
- Hummelvoll, Jan Kåre. *Helt – ikke stykkevis og delt*. Psykiatrisk sykepleie, 5.utg. Oslo : Ad Notam Gyldendal,1997. 18.
- Jacobsen, Dag og Vennerød, Anne Marie (red.) *Farmakoterapi for helsepersonell*. Oslo : Ad Notam Gyldendal, 1999. Kap 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 og 8.
- Karoliussen, Mette og Smebye, Kari Lislerud. *Eldre, aldring og sykepleie*, 2.utg. Oslo Universitetsforlaget, 1997. Kap. 8 og 13.
- Knudsen jr., Øistein red, *Akuttmedisinsk sykepleie utenfor sykehus*, 1.utg. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2001. Kap. 3 og 4.
- Kristoffersen, Nina Jahren (red). *Generell sykepleie bind 2: Pasient og sykepleier - samhandling, opplevelser og identitet*. Oslo : Universitetsforlaget, 1995. Kap 12, 13, 14 og 15.

- Kristoffersen, Nina Jahren. (red). *Generell sykepleie bind 3: Pasient og sykepleier - kropp, omgivelser og metoder*. Oslo: Universitetsforlaget, 1996. Kap 16, 18, 19, 20, 21, 22, 23 og 24.
- Lunde, Per Halvor. *Bevegelse og forflytning, - et alternativ til løfting*, 2.utg. Oslo : Universitetsforlaget, 1997. ss.21-34, 47-55 og 148-152.
- Martinsen, Turid E. *Prosedyrekunnskap i sykepleien*. Oslo : Gyldendal Akademisk, 4. utg. 2001 (se detaljert liste over sykepleieintervensjoner).
- Reinertsen, Hanne og Notevarp, Jan Olav. *Legemiddelregning*. 2. utg. Bergen: Fagbokforlaget, 1998. Kap 1, 6, 7, 8, 9, 10, 11 og 12.

MODUL O1: GENERELL INNFØRING I FAG OG YRKE

Kurs O1.1: Sykepleieryrket, sentrale verdier og holdninger

Tema:
- Studieteknikk og innføring i bibliotekbruk og søkesystemer
- Sykepleiens historie og utvikling
- Sykepleien som kvinneyrke
- Sykepleiens ontologi
- Introduksjon til teorier og modeller i sykepleie
- Sykepleiens ansvar og funksjonsområder
- Arbeidsforhold og rutiner i sykepleiearbeid

Sentrale spørsmål:
1. Hvilke verdier har sykepleien som tjeneste vært forankret i til forskjellige tider?
2. Hvordan har sykepleierutdanningen utviklet seg fra Nightingale 's tid og fram til i dag?
3. Hvordan har ulike syn på helse, miljø og sykdom kommet til uttrykk i sykepleietjenesten gjennom tidene?
4. Hvilken betydning har syn på kvinnen for sykepleieyrket?
5. Hvilke forventninger har pasienter og myndigheter til sykepleierens kompetanse, og hvordan forholder sykepleierne seg til disse forventninger?
6. Hva er innholdet i sykepleiens funksjonsområder?
7. Hva innebærer sykepleiens helsefremmende, forebyggende og lindrende oppgaver?

Studiekrav I1 (2 studiepoeng)
Hensikten er at studenten har forståelse for sykepleiens utvikling.

Hver student velger en problemstilling fra sykepleiens historie som fortsatt er aktuell for nåtidens sykepleie (teori/praksis). Problemstillingen utdypes og dens relevans for dagens sykepleie drøftes ved hjelp av pensum og evt. egne praksiserfaringer.

Rammer
Fokus på omgivelseskunnskap
Individuell oppgave
- Notat ca.1000 ord
- Notatet vurderes i forhold til kriteriene 1, 4, 5, 12, 13 og 14

Studiekrav I2 (1/2 studiepoeng)
Hensikten er at studenten har innsikt i sykepleierens ansvars- og funksjonsområder og yrkesetiske retningslinjer for sykepleiere.

I løpet av praksisstudiene
Studenten følger (etter avtale) en sykepleier over fire praksisdager, og observerer vedkommende mens hun/han utfører sine daglige gjøremål. Studenten er sammen med sykepleieren ca. en halv time hver gang. To av periodene brukes til å observere ansvars- og funksjonsområder og to i forhold til yrkesetiske retningslinjer. Observasjonene nedtegnes og studenten samtaler med sykepleieren om det som ble observert.

Sykepleierens ansvars- og funksjonsområder - hvordan ivaretas: (Velg ett eller flere av følgende områder)

- Helsefremmende og forebyggende oppgaver
- Behandlende oppgaver
- Lindrende oppgaver
- Rehabiliterende og habiliterende oppgaver
- Undervisning og veiledning
- Administrasjon og ledelse
- Fagutvikling og forskning

Yrkesetiske retningslinjer for sykepleiere - hvordan ivaretas: (Velg ett eller flere av følgende områder)

- Respekt for det enkelte menneskes liv og iboende verdighet
- Faglig og personlig ansvar for egne handlinger og vurderinger
- Vedlikehold og fornyelse av egne kunnskaper
- Beskytte pasienten mot faglig og etisk uforsvarlig praksis
- Taushetsplikt og konfidensialitet

Etter praksisstudiene.
Studenten skriver et notat om sine observasjoner og refleksjoner og om samtalen med den eller de observerte personene. Notatet skal drøfte aktuelle problemstillinger som kom frem i løpet av gjennomføringen av studiekravet. Studentene vurderer hverandres notater.

Rammer
Fokus på omgivelseskunnskap
Individuell oppgave

- Notat ca. 1000 ord
- Notatet vurderes i forhold til kriteriene 1, 3, 4, 5, 12, 13 og 14
- Vurderingsnotat min. 350 ord
- Vurderingsnotatet vurderes i forhold til kriteriene 5, 7 og 11

Litteratur

- Hauge, Kari Westad. *En dør inn til sykepleien*. Bergen: Fagbokforlaget. 2002, Kap. 4, 5, 6, 7, 8, 9 og 10.
- Førland, Tor Egil. *Drøft*. Oslo: Ad Notam Gyldendal, Kap. 4, 5 og 6.
- Kristoffersen, Nina, Jahren (red). *Generell sykepleie, bind 1: Fag og yrke - utvikling, Verdier og kunnskap*. Oslo : Universitetsforlaget, 1996. Kap. 2, 3 og 5.
- KUF. Rammeplan og forskrift for 3 årig sykepleierutdanning. Kap. 7. Oslo: 2000.
- Lov av 02.07. 1999. Nr. 64. Lov om pasientrettigheter (Pasientrettighetsloven)
- Lov av 22.04.99. Nr. 63. Lov om helsepersonell mv. (Helsepersonelloven)
- Mathisen, Jorunn. *Sykepleiehistorie.* Oslo : Universitetsforlaget, 1993. Kap. 1, 2, 3, 5, 6 og 7.
- Molven, Olav. Kravet om faglig forsvarlighet. s. 48-49. *Tidsskriftet Sykepleien.* Nr. 14, 2000.
- Molven, Olav. Hva samfunnet forventer. s. 48-49. *Tidsskriftet Sykepleien* Nr. 15, 2000.

Kurs O1.2 Stats- og kommunalkunnskap, helse- og sosialpolitikk

Det er nødvendig med samarbeid på tvers av forvaltningsnivåene, over fylkes- og kommunegrensene og over profesjonsgrensene. Kunnskaper om aktører og beslutningsprosesser i helse- og sosialtjenesten og innenfor det politiske systemet er viktige i dette emnet. Studentene skal tilegne seg kunnskap om brukernes rettigheter og levekår og om velferdsstaten. Studentene skal sette seg inn i relevante lover, lovgrunnlag og rettssikkerhet og de skal forstå rammene for eget arbeid. Kunnskapsinnholdet er i sin helhet beskrevet i rammeplanens generelle del.

Tema
- Helse- og sosialsektoren på kommunalt, regionalt og statlig nivå
- Politiske og administrative beslutningsprosesser i helse- og sosialsektoren
- Aktører innenfor helse- og sosialtjenesten
- Forholdet mellom offentlig, frivillig og privat ansvar og omsorg
- Velferdsstatens utvikling
- Sammenhengen mellom samfunnsutvikling, levekår og opplevde helse- og sosialproblemer
- Profesjonalisering i helse- og sosialsektoren, beskrivelse av yrkesgruppen i helse- og sosialfeltet
- Brukermedvirkning og pasientrettigheter
- Økonomi og finansiering av tjenestene og brukerbetaling
- Helse- og sosialpolitiske prioriteringer

Sentrale spørsmål
1. Hvilke forvaltningsnivåer har ansvar for de ulike tjenesteområdene i helse- og sosialsektoren?
2. På hvilke måter ligger politiske og administrative beslutninger (vedtak) til grunn for iverksettelsen av helse- og sosialtjenestene?
3. Hva karakteriserer den norske velferdsstaten?
4. Hvilken betydning har forholdet mellom den offentlige, frivillige og private omsorg for at brukerne får dekket sitt reelle behov for helse- og sosialtjenester?
5. Hvordan regulerer lovverket helse- og sosialtjenestene?
6. Hvordan kan pasientens og pårørendes rett til informasjon sikres?
7. Hvordan kan profesjonsutviklingen i helse- og sosialtjenestene ha konsekvenser for brukerne?
8. På hvilke måter finansierer helse- og sosialsektoren tjenestetilbudet sitt?
9. Hvilke kriterier ligger til grunn for prioriteringer både når det gjelder vedtak som fattes på politisk/administrativt plan og når det gjelder vedtak som angår den enkelte bruker?

Studiekrav 13 (3 1/2 studiepoeng)
Hensikten er at studentene kan gjøre rede for helsetjenestens ulike forvaltningsnivåer og sykepleiernes rolle og samarbeid med andre profesjoner innenfor de ulike nivåene. Hensikten er også at studentene kjenner pasientens rettigheter innenfor helsetjenesten.

Studiegruppen skal med utgangspunkt i erfaringer fra praksisfeltet gjøre rede for hvilket forvaltningsnivå som har ansvar for pasienter mens de er i sykehus, og hvem som overtar ansvaret ved overflytting til/fra sykehjem eller til eget hjem (ved fortsatt pleie- og omsorgsbehov). Studiegruppen må også vise til hvilke lover som belyser pasientens rettigheter og det offentliges plikter på de ulike forvaltningsnivåene.

Rammer
Fokus på omgivelseskunnskap
Gruppeoppgave
- Notat ca. 1000 ord
- Notatet vurderes i forhold til kriteriene 3, 5, 6, 10, 11, 12 og 13

Litteratur
- Lov av 19. november 1982 Om helsetjenesten i kommunene
- Lov av 2. juli 1999 nr. 63 Om pasientrettigheter
- Lov av 22. april 1999 nr. 63 Om helsepersonell
- Molven, Olav. *Helse og jus*. Oslo: Gyldendal Norsk forlag AS, 2000.
  Del II Helsepolitikk, etikk og helserett
  Del III Befolkningens rett til helsehjelp
  Del IV Pasientens rett til selvbestemmelse
  Del V Krav til helsepersonellet og helsevesenet
  Del VI Kontroll med helsetjenesten

- Ot. Prp. Nr. 66 (2000- 2001) Om lov om helseforetak. Kap 4.1 t.o.m. kap 4.3
- Repstad Pål. *Sosiologiske perspektiver for helse- og sosialarbeidere*. Oslo: Tano Aschehoug., 1997. Kap. 8
- Rønning, Rolf. *Vårt politiske Norge. En innføring i stats- og kommunalkunnskap*. Bergen: Fagbokforlaget 1996 - 2. utgave 2001. Kap 2, 3, 5, 6, 7, 10 og 11
- Vatne, Solfrid. *Pasienten først? Om medvirkning i et omsorgsperspektiv*. Bergen: Fagbokforlaget 1998.

PRAKSISSTUDIER I GRUNNLEGGENDE SYKEPLEIE

8 uker veiledet (12 studiepoeng)

Hensikten med praksisstudier i grunnleggende sykepleie i 1. studieår er at studentene skal få erfaring i hva sykepleie som yrke innebærer og at studentene utvikler handlingskompetanse i grunnleggende sykepleie.

Studentene skal gjennom praksisstudiene anvende og utvikle sykepleieferdigheter i forhold til grunnleggende behov og ressurser. De skal i denne forbindelse trene på intervensjoner knyttet til dette.

Studentenes tilstedeværelse i praksis skal utgjøre 30 timer pr. uke.

Studentene skal utarbeide en kontrakt som inneholder egne mål og læringsplan. Denne skal fremlegges for representant for praksis og høgskolens lærer og benyttes som styringsinstrument for organisering av læresituasjoner og veiledning. Læringsplanen detaljeres hver uke.

- Studentene skal også skrive dagbok som viser hvordan de har arbeidet i forhold til kontrakten og det faglige innholdet i forhold til de ulike kompetanseområdene som er satt opp for praksisperioden.

Dagboken skal:
- Beskrive situasjoner, følelser og tanker
- Reflektere situasjoner, følelser og tanker opp mot kunnskap og læringsbehov
- Gjøres tilgjengelig for lærer, representant for praksis og benyttes som grunnlag for planlegging og veiledning

Studentene skal studere:

Pasientkunnskap
Studentene skal i møter med pasienter i praksis anvende og utvikle sine kunnskaper i grunnleggende pasientkunnskap. Pasientens opplevelse av sin situasjon og situasjonens konsekvenser for velvære, dagligliv og livskvalitet, står sentralt. De skal utvikle evnen til å se sammenhenger mellom menneskets grunnleggende behov og ressurser og hvordan ubalanse medfører svikt i grunnleggende behov.

Samhandlingskunnskap
Studentene skal i nært samarbeid med representant for praksis studere de daglige arbeidsoppgaver i forhold til pasienter og pårørende. Studentene skal utvikle evnen til å skape kontakt og være i relasjoner. Studentene skal utvikle ferdigheter i klinisk beslutningsprosess, der datasamling vil bli særlig vektlagt. Studenten tar utgangspunkt i, og gjør seg kjent med praksisstedets mål og grunnlagstenkning for sykepleiedokumentasjon. Studentene skal ut fra pasientens situasjon utvikle handlingskompetanse i generelle sykepleieintervensjoner. Yrkesetiske retningslinjer vil være styrende for samhandlingen.

Omgivelseskunnskap
Studentene skal få innsikt i sykepleieryrket, sentrale verdier og holdninger. Studentene skal i forhold til dette bli kjent med sykepleierens ansvars- og funksjonsområder og sykepleietjenesten på postplan. Studentene skal få kunnskap om og erfaring med pasientrettet arbeid og deltar i pleiefellesskapet. Lov av 2. juli 1999, nr. 54 om pasientrettigheter og Lov av 22. april 1999, nr. 63 om helsepersonell vil være sentrale i forhold til dette.

VURDERINGSORDNINGER

Mappevurdering gjennomføres fra kull 2002. Mappevurdering er et samlebegrep for alle typer produkter det er aktuelt å vurdere i utdanningen.

Eksamener og tester
Praksis (8 uker veiledet). 12 studiepoeng
Medikamentregning, test. 2 studiepoeng
Anatomi/fysiologi, eksamen. 8 studiepoeng
Sykepleieintervensjoner, test. 8 studiepoeng
Sykepleie – eksamen/mappevurdering. 30 studiepoeng. (Se Studiekrav nedenfor.)

Studiekrav

I 1. studieår er det 13 studiekrav som inngår i mappevurderingen. Innsatstid tilsvarende 30 studiepoeng, er fordelt på studiekrav knyttet til teoristudiene. Poengene utløses først ved bestått eksamen.

Kriterier for studiekrav
1. Sykepleieteoretisk forankret
2. Ulike fagområder belyses
3. Begrunner praksis og/eller annen erfaring med teori
4. Reflekterer over egen og/eller andres praksis/handlemåter/synspunkter
5. Drøfter et eller flere problemstillinger. Det vil si, får frem ulike synspunkter på emnet, begrunner egne (eventuelt andres synspunkter og ser disse i forhold til hverandre) og trekker konklusjoner
6. Viser evne til systematisk tenkning
7. Gir konstruktiv kritikk og tilbakemeldinger
8. Vekker interesse og motivasjon hos mottaker
9. Viser selvstendighet
10. Viser evne til samarbeid
11. Er presis og nøyaktig
12. Anvender anerkjent og relevant litteratur
13. Følger retningslinjer for oppgaveskriving
14. Innleverer studiekravene til rett tid

Hvert studiekrav vurderes ut fra enkelte av disse kriteriene.

Eksamen
To av studiekravene vil bli trukket ut på slutten av vårsemesteret. Disse to studiekravene vil sammen med en oppgave utgjøre eksamen i sykepleie første studieår.

En nærmere beskrivelse av vurderingen vil foreligge i løpet av høstsemesteret.

Seminardag
Organisering av seminardag knyttet til studiekrav:
- 3 studentgrupper har sammen ansvar for seminardagen.
- Hver av gruppene får trening i å legge fram løsning på en gitt oppgave, være opponenter og å være observatør og gi respons på henholdsvis framlegg og opponentenes rolle.
- Hver gruppe alternerer mellom de tre rollene.

Studenten som legger fram skal forholde seg til rammer satt i studiekravet. Opponentene skal stille kritiske, faglige og relevante spørsmål til gruppen som legger fram sitt arbeid. Observatørene skal kommentere begge gruppene - da først og fremst på dialogen mellom de to ovennevnte gruppene. Kriterier observatørene bruker ved vurdering av sin tilbakemelding:

- Sentralt emneinnhold
- Tydelig framstilling av temaet
- Evne til å skape kontakt med opponentgruppen
- Evne til å opptre konstruktivt kritisk
- Kildenes relevans
- Evne til å stille faglig kritiske spørsmål
- Evne til å besvare kritiske spørsmål
- Evne til å forholde seg til gitte rammer
- Evne til å observere og formidle om kriteriene blir ivaretatt

Seminardagen ledes av undervisningspersonalet. Lederens rolle er å bidra til at seminaret foregår innenfor oppgitte rammer, og sammen med de andre veilederne påpeke dersom det legges fram direkte feil.

Obligatorisk tilstedeværelse
Det er obligatorisk tilstedeværelse i praksisstudiene.
I kunnskapsområdet samhandling er det krav om tilstedeværelse ved undervisning i praktisk-tekniske prosedyrer og kommunikasjon (teori, demonstrasjoner og øvelser, inklusive brannøvelser og HLR). Enkelte studiekrav krever fremmøte. Eksempler er obligatorisk veiledning på prosjekter og oppgaver, muntlig fremstilling, gruppearbeid og deltakelse på seminardag.
Studieleder vil i samarbeid med studiegruppeveileder fastsette konsekvenser ved manglende tilstedeværelse på arbeid med studiekrav.

Kriterier for å bestå prøven i sykepleieintervensjoner:
Følgende kriterier ligger til grunn:
- gi en sykepleiefaglig vurdering av hensikt, observasjoner og risikomomenter
- utføre ferdighetene i tråd med anerkjente etiske, tekniske og hygieniske prinsipper

I tillegg til prøven i sykepleieintervensjoner, må studenten gjennomføre brannøvelse og hjerte-/lungeredning for oppnå de oppsatte 8 studiepoeng.

Vurderingsgrunnlag for praksisstudiene.

Studenten vurderes i forhold til utvikling av egen sykepleiekompetanse. Det vil si at studenten hele tiden tilegner seg sykepleiekunnskaper og utvikler holdninger og ferdigheter slik at hun/han kan møte pasient og pårørende i konkrete situasjoner på en god og effektiv måte.

Sosial kompetanse
Studenten skal vise at hun/han:
- Etablerer kontakt og relasjon til pasient og pårørende
- Bruker egnede kommunikasjonsferdigheter i møte med pasient og pårørende
- Samhandler med pasient og pårørende på en måte som formidler respekt, forståelse og trygghet
- Viser utholdenhet i og avslutter relasjoner til pasient og pårørende

Direkte pasientrettet sykepleiekompetanse
Studenten skal vise at hun/han:
- anvender og integrerer ulike typer kunnskap
- anvender sykepleieprosessen med vekt på datasamling
- deltar i ulike rapporteringssituasjoner og dokumenterer
- begrunner valg av sykepleieintervensjoner
- håndterer utstyr, materiale og hjelpemidler slik at sikkerheten ivaretas
- ivaretar pasientens og pårørendes behov for informasjon
- utvikler handlingskompetanse i generelle sykepleieintervensjoner

Ledelseskompetanse
Studenten skal vise at hun/han:
- planlegger praksisperioden ved utarbeidelse av egne mål og læringsplan
- tar initiativ til å oppsøke og bruke læringsplan/ukeplaner i relevante situasjoner
- planlegger og gjennomfører eget arbeid
- samarbeider med personalet
- beskriver avdelingens funksjon og organisasjon

Yrkesetisk kompetanse
Studenten skal vise at hun/han
- Har bevissthet om egen yrkesetisk kompetanse
    - i samhandling med pasient og medarbeider
    - i dokumentasjon
    - i datasamling
    - i forhold til taushetsplikt
- Tar ansvar for egne handlinger
- Viser nøyaktighet og pålitelighet
    - holder avtaler
    - rapporterer korrekt
    - følger arbeidsdrakt-reglementet
    - ivaretar hygieniske prinsipper
- Viser selvinnsikt
    - vurdere eget arbeid
    - tar i mot veiledning på en konstruktiv møte
    - holder seg innenfor kompetanseområdet

Adgang til andre studieår
For å påbegynne andre studieår må studenten ha:

- Feilfri prøve i medikamentregning
- Prøve i sykepleieintervensjoner må være godkjent. Obligatorisk kurs i brannøvelse, og hjerte-/lungeredning må være gjennomført.
- Praksisstudier må være bestått.
- Eksamen i sykepleie/mappevurdering må være vurdert til bestått

Samlet oversikt over studieåret 22002/2003. NB: Gruppe 2B i 2. år og 3AB i 3. år blir internasjonal løp.

HØST 2002

Uke /dato	34 19.08	35 26.08	36 2.9	37 9.9	38 16.9	39 23.9	40 30.9	41 7.10	42 14.10	43 21.10	44 28.10	45 4.11	46 11.11	47 18.11	48 25.11	49 2.12	50 9.12	51 16.12
1.år 1AB	Teori Start 20.8	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	**Praksisstudier i sykehus/sykehjem** 28.10 – 20.12.02							
1.år 1CD	Teori Start 20.8	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori
2.år 2A	Teori Start 22.8	Teori	**Praksisstudier i psykisk helsevern** 2.9 – 25.10.02								Teori	Teori	Prosjektstudier i helsefremmende og forebyggende arbeid 11.11.02 -					
2.år 2B	Teori Start 22.8	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	**Praksisstudier i kommunehelsetjenesten** 28.10 – 20.12.02							
2.år 2C	Teori Start 22.8	Teori	Teori	**Teori**		Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	**Praksisstudier i psykisk helsearbeid** 28.10 – 20.12.02							
2. år 2D	Teori Start 22.8	Teori	**Praksisstudier i kommunehelsetjenesten** 2.9 – 25.10.02								Teori	**Teori**	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori

3.år 3AB	Teori Start 22.8	Teori	Praksisstudier i medisinske og kirurgiske avdelinger 2.9 – 11.10.02							Teori	Teori	Teori	Teori Oppg. Semina r	Individuell fordypningsoppgave Eksamensperiode 6.11 – 18.12.02 Innlevering 18.12.02									
3.år 3CD	Teori Start 22.8	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Praksisstudier i medisinske og kirurgiske avdelinger 30.9 – 20.12.02															
Totalt																							

VÅR 2003

Uke Dato	1 30.12	2 6.1	3 13.1	4 20.1	5 27.1	6 3.2	7 10.2	8 17.2	9 24.2	10 3.3	11 10.3	12 17.3	13 24.3	14 31.3	15 7.4	17 21.4	18 28.4	19 5.5	20 12.5	21 19.5	22 26.5	23 2.6	24 9.6	25 16.6
1.år 1AB	Start 6.1	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Eksamens periode 9.6 – 20.6.03	
1.år 1CD	Start 6.1	Praksisstudier i sykehus og sykehjem 6.1. –-28.2.03								Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori		
2.år 2A	Start 6.1	Prosjekt		Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Teori	Praksisstudier i kommunehelsetjenesten 31.3 – 6.6.03									Eksamens-periode 9.6 – 20.6.03	
2.år 2B	Start 6.1	Teori	Teori	Prosjektstudier i helsefremmende og forebyggende arbeid 20.1 – 14.3.03								Teori	Teori	Praksisstudier i psykisk helsevern 31.3 – 6.6.03										
2.år 2C	Start 6.1	Teori	Teori	Praksisstudier i kommunehelsetjenesten 20.1 – 14.3.03								Teori	Teori	Prosjektstudier helsefremmende og forebyggende helsearbeid 31.3 – 6.6.03										

2.år 2D	**Start 6.1**	**Teori**	**Teori**	**Praksisstudier i psykisk helsevern 20.1 – 14.3.03**						**Teori**		**Teori**	**Prosjektstudier helsefremmende og forebyggende helsearbeid 31.3 – 6.6.03**											
3.år 3AB	**Start 6.1**	**Barnemodul 6.1 – 31.1.02**				**Teori**	**Teori**	**Teori**	**Teori**	Praksisstudier i medisinske og kirurgiske avdelinger 3.3 – 9.5.03									**Eksamens-periode** 12.5 – 23.5.03		Praksisstudier i medisinske og kirurgiske avdelinger **26.5 – 20.6.03**			
3.år 3CD	**Start 6.1**	**Teori**	Teori	Praksisstudier i medisinske og kirurgiske avdelinger **20.1. – 28.02.03**						**Teori**		**Teori Oppg. seminar**	**Individuell fordypningsoppgave Eksamensperiode 24.3 – 7.5.03 Innlevering 7.5.03**								**Barnemodul 26.5 –20.6.03**			
Tot. Ant Stud																								

Vedlegg 1: Oversikt over intervensjoner/metoder i sykepleie med beskrivelse/fokus på innhold:

Generelle retningslinjer:
- ivareta pasientens sikkerhet, trygghet og velvære
- ivareta hygiene, teknikk, estetikk, etikk og bluferdighet
- ivareta observasjon og kommunikasjon
- ivareta planlegging og avslutning med opprydding
- vurdere behovet for assistent og hjelpemidler

Arbeidsdrakten:
Fokus på hygiene, estetikk. Se bestemmelse om arbeidsdrakten

Håndvask:
Prinsipper for håndvask, risikofelt. Fokus på hygiene, vask til albuen (obs. ikke i samsvar med framgangsmåte i nåværende litteratur)

Stellefrakk/smittefrakk:
Generell bruk og oppbevaring. Ta på og av stellefrakk

Munnbind:

Sterile hansker:
Ta på og av hansker. Fokus steril prosedyre

Arbeid i desinfeksjonsrom/skyllerom-risikoavfall:
Skille rent og urent. Behandling av risikoavfall. Håndvask. Bruk av dekontaminator. Ulike desinfeksjonsmetoder.

Forflytningsteknikk:
Bevegelse og forflytning. Se Per Halvor Lundes bok.

Re tom seng:
Fokus på hygiene, teknikk og estetikk.

Sideskift med pasient i seng:
Se generelle retningslinjer og ivareta forflytning av pasient

Toppskift med pasient i seng:
Se sideskift.

Skjorteskift:
Se generelle retningslinjer og øv inn to forskjellige måter å ta av og på skjorten – over hodet og fra siden.

Sengebad:
Se generelle retningslinjer. Dessuten bruk av vaskeklut, hvordan gi pasienten støtte og hvordan vaske nedentil.

Tannpuss/munnstell
Fotstell
Hårvask
Spesielt munnstell
Servering av mat og hjelp til å spise og drikke, med dokumentasjon
Leier: Thoraxleie/Fowlers leie, sideleie, mageleie
Aktivitet/hvile/hjelpemidler
Ekstrautstyr i seng
Registrering av puls, med dokumentasjon
Registrering av blodtrykk, med dokumentasjon
Registrering av temperatur, med dokumentasjon
Registrering av respirasjon, med dokumentasjon
Gi og ta bekken/spissbekken, urinflaske, med dokumentasjon
Klyster, med dokumentasjon
Innlegging av permanent blærekateter, med dokumentasjon
Intermitterende kateterisering, med dokumentasjon
Urinprøver, med dokumentasjon
Avføringsprøve, med dokumentasjon
Enkelt sårskift, med dokumentasjon
Elastisk bind/strømpe, med dokumentasjon
Subcutane injeksjoner, med dokumentasjon
Intramuskulære injeksjoner, med dokumentasjon
O_2 behandling, med dokumentasjon
Sug, med dokumentasjon
Ekspektoratprøver, med dokumentasjon

Vedlegg 2 – Retningslinjer for oppgaveskriving

Disse retningslinjene er veiledende. Andre anerkjente retningslinjer kan også brukes.

Organisering av oppgaven

1. Innholdsfortegnelse

Dette er en oversikt over oppgaven. Innholdsfortegnelsen skal svare til overskriftene i oppgaven. Den settes på eget ark og henviser til sidene i teksten.

2. Tekst

Teksten omfatter:

- Innledning. Presentasjon av stoffet med dets avgrensning. Kan være første kapittel. Utdypning av oppgavens tittel med en presisering av hvilke problemstillinger som belyses, ev. også med begrunnelse. Presentasjon og definisjoner av sentrale begreper som benyttes i oppgavebesvarelsen.
- Selve tekstmaterialet, inndelt under overskrifter, ved bruk av stilene 1, 2 og 3. (se Formelle krav, punkt 6).
- Konklusjon. Avrunding og oppsummering av oppgaven. Bør ikke være lang.

3. Referanser

- Litteraturliste
- Vedlegg som tabeller, oversikter o.l.

Denne skissen for organisering av oppgaven er ikke ment som en oppskrift, men de nevnte deler må på et eller annet vis inngå i besvarelsen.

Unngå gjengivelse av lange utdrag og artikler (korte sitater er bedre). Gi heller en vurdering av den litteraturen som er nødvendig for å besvare oppgaven.

Formelle krav

1. Innlevering

Innlevering skal skje innen den tidsfrist som er fastsatt av høgskolen. Besvarelsen leveres i to eksemplarer, hvorav den ene er originalen. Hjemmeeksamensbesvarelser leveres maskinskrevet, og det skal benyttes 1 ½ linjeavstand.

2. Omfang

Oppgavebesvarelsenes omfang skal holdes innenfor de gitte bestemmelsene i retningslinjer for den enkelte oppgave. Besvarelsens omfang angis i antall ord som er brukt.

NB! Studenten har selv ansvar for å oppgi antall ord som er brukt i besvarelsen.

Forside, innholdsfortegnelse, litteraturliste og vedlegg inngår som tillegg til oppgavens omfang. (Disse kommer i tillegg til det oppgitte antall ord.)

3. Forside

Forsiden skal angi:

- Besvarelsens tittel. Tittelen skal være dekkende for innholdet, kort og velklingende.
- Undertittel kan brukes i tillegg for å presisere emnet nærmere.

Trinn/årsenhet, hvilken oppgave/eksamen det gjelder, dato, kandidatnummer og antall ord som er brukt. Dersom kandidaten har hatt veileder, skal veileders navn påføres besvarelsens forside.

4. Nummerering av sidene
Alle sider nummereres fra innledning, foregående sider er unummererte. (Dette vil dog ofte innebære at nummereringen ikke starter med side 1.)

5. Marg og skriveflater
Besvarelsen skrives på A4 ark. Hvert kapittel begynner på nytt ark, på andre sider begynner man 3 cm ned på arket. Nede på arket skal teksten slutte 2 cm fra kanten. Margen til venstre skal være 4 cm og til høyre 1,5 cm.

6. Overskrift og nummerering av sidene
Til overskrifter brukes betegnelser som overskrifter, med stilene 1, 2 og 3:

1. overskrifter markeres 1.0 (uten pkt. bak)
2. overskrifter markeres 1.1
3. overskrifter markeres 1.1.1

Det skal brukes arabiske tall.

Overskrift 1 skrives med store bokstaver, uten punktum.

Eksempel:
1.0 FYLKE OG BEFOLKNING

Overskrift 2 har små bokstaver, ikke punktum og ikke understreking. Ved nummerering brukes en rangering under hovedoverskriftens tall.

Eksempel:
1.1 Helsevesenets oppbygging i fylket

Overskrift 3 har små bokstaver på venstre side av arket med punktum etter, fordi teksten fortsetter på samme linje. Overskriften understrekes. Ved nummerering rangeres videre fra tallene brukt i hovedoverskriften og hovedpunktet.

Eksempel:
1.1.1 Statens rolle. Staten var den første til å opprette osv.
1.1.2 Fylkets rolle. Akershus fylke var tidlig ute osv.

I innholdsfortegnelsen settes dette slik:

1.0 FYLKE OG BEFOLKNING

1.1 Helsevesenets oppbygging i fylket
1.1.1 Statens rolle
1.1.2 Fylkets rolle

1.2 Helsevesenets ressurser
1.2.1 Helseinstitusjoner
1.2.2 Helsevesenets personale

7. Sitater
Korte sitater, dvs. inntil to linjer, tas inn i teksten og settes i anførselstegn. Lengre sitater skilles ut i egne avsnitt uten anførselstegn, men rykkes inn med fem anslag på arket og skrives med enkel linjeavstand eller kursiv skrift. Det oppgis hvor sitatet er hentet fra med kilde, årstall og sidehenvisning.

Eksempel korte sitater:
I forrige århundre hevdet Florence Nightingale at når sykepleiere ble satt til å vaske gulv, var det "feil bruk av arbeidskraft" og burde selvfølgelig ikke forekomme. (Nightingale, 1952, s. 32.).

Eksempel lange sitater:
De fleste pasienter vil føle ubehag hvis de ikke kan få den personlige hygiene som de er vant til. Sykepleieren på sin side føler at hun ikke får tilfredsstilt hans behov på dette området. (Mitchell, 1975, s. 41.).

8. Henvisninger
Ved direkte henvisning til noe konkret en forfatter har sagt/skrevet, så siteres det. Se forrige pkt. Ved generell henvisning til en forfatter/litteratur, der en ikke siterer direkte, oppgis kilden med forfatter og årstall. dersom det en viser til finnes på en konkret side eller kapittel i den aktuelle kilden, så vises det til side/sider som ved sitater.

Eksempel:
Er det i Norge f.eks. en sammenheng mellom bedriftsstørrelse, rutinemessig arbeid og lokalsamfunsstørrelse på den ene siden og sykefravær på den annen? Data fra industrialiserte land synes å tyde på en slik sammenheng (Walker, 1968, s. 68.).

Sitat og henvisninger må dokumenteres i litteraturlisten.

9. Litteraturliste
Litteraturlisten skal inneholde alle kilder som er brukt i arbeidet med oppgaven, både de det henvises til i teksten og andre som er lest , men ikke henvist til.

Referansene ordnes alfabetisk.

Etter- og fornavn skrives fullt ut. Ved flere fornavn kan de øvrige gjengis med første bokstav.

Dersom en bok har flere forfattere, skal opptil tre forfattere angis i litteraturlisten. Ved flere enn tre forfattere angis bare den første forfatteren, etterfulgt av "et al".

For bøker gjelder at overtittel og undertittel skilles med mellomrom-kolon-mellomrom og avsluttes med punktum.

Undertittel begynner vanligvis med liten bokstav.

Deretter følger utgave (1. utg. angis ikke)-punktum-mellomrom-utgivelsessted-mellomrom-kolon-mellomrom-forlegger-komma-årstall.

Ved flere utgivelsessteder angis bare første sted.

Ved flere forleggere angis bare første forlegger.

Bøker angitt v/forfatter(e) eller redaktør(er)
Holter, Elisabeth. Ledelse og ledere i sykehus: administrasjon av sengeposter. 2.utg. Oslo: Tano, 1994.

Fjelland, Ragnar og Gjengedal, Eva. Sykepleie som vitenskap. Oslo: Gyldendal, 1990.

McFarland, Gertrude K. et al. Nursing leadership and management: contemporary strategies. New York: Wiley and Sons, 1994.

Jensen, Karen red. Moderne omsorgsbilder. Oslo: Gyldendal, 1990.

Bøker uten ansvarshavende forfatter
Disse angis med tittel som ordningsord og plasseres alfabetisk.

Eksempel:
Fokus på sygeplejen -96. København: Munksgaard, 1997.
Omsorg i det tysta: anhørigas roll i äldervården. Stockholm: Spri, 1995.

Kapitler/avsnitt i bøker
Ved referanser fra kapitler/avsnitt i bøker angis først kapitlets/avsnittets forfatter, så følger kapitlets/avsnittets tittel og sidetall. Deretter følger I: fulgt av hovedverkets forfatter, tittel og årstall.

Eksempel:
Mathiesen, Jorunn. Sykepleie til pasienter med brannskade s. 833–846. I: Almås, Hallbjørg red. Klinisk sykepleie. Oslo: Universitetsforlaget, 1992.

Holler, Mette. Etik i sygeplejen s.132–143. I: Fokus på sygeplejen -96. København: Munksgaard, 1997.

Tidsskrifter
Ved referanser fra tidsskriftartikler må alltid årgang (når dette er angitt), heftenummer og årstall angis etter tidsskriftets tittel.

Eksempel:
Flynn, Linda. The health practicies of homeless women. s. 72–77. I: Nursing research Vol. 46, no. 2, 1997.

Hovedoppgaver, **avhandlinger**, **seriepublikasjoner**
Eksempel:
Eikenæs, Anne M. Berge. Sykepleierens opplevelse av å bruke fysisk berøring i samhandling med intensivpasienten. Oslo: Universitetet. Institutt for Sykepleievitenskap, 1995.

Biermann, Kari Unhjem. Dorothea E. Orems egenomsorgsteori: en innføring. Oslo: Høgskolen i Oslo. Avdeling for sykepleierutdanning, 1995. (HiO-notat: 1996 nr. 5)

Offentlige publikasjoner og lover
NOU 1992: 8 Lov om pasientrettigheter. Oslo, 1992.

St.meld. nr. 36 (1989–90) Røynsler med lova om helsetenesta i kommunale. Oslo, 1990.

[Sykehusloven] Lov av 19.juni 1996 nr. 57 om sykehus m.v. med endringer, sist ved lov av 9. desember 1992 nr. 65. Oslo: Grøndahl, 1996.

Referanser fra elektroniske dokumenter
Vær oppmerksom på at internett ikke er kontrollert. Du finner både useriøse, lite holdbare og ustabile (borte i morgen) dokumenter. Vær kritisk!

Eksempler på hvordan du kan sette opp referanser på dokumenter du har funnet på internett.

Brugger, Judith M. Cataloging the Internet.
URL: http//wings.buffalo.edu/libraries/units/cts/Internet/brugger.htm

National Center for Supercomputing Applications (NCSA). Indexing the Web.
URL:http//union.ncsa.uiuc.edu/HyperNews/get/www/indexing.html

Stewart, Barbara. Top 200 Technical Services Benefits of Home Page Development.
URL:http//tpot/uscd.edu/Catloging/Misc/top200.html (29.05.97)*)

*)Ta gjerne med dato for oppslag, eventuelt utskrift, der datoen alltid står nederst .

Vedlegg 3: Bestemmelser om arbeidsdrakten

Formålet med arbeidsdrakten er å ha et antrekk som er hygienisk og praktisk i bruk og som gir et estetisk og nøytralt inntrykk.

Ved bruk av egen/høgskolens/praksisstedets arbeidsdrakt

- Ren, hvit arbeidsdrakt i riktig størrelse.
- Underskjørt (når det brukes kjole), BH eller hvit topp uten mønster.
- Strømpebukse, knestrømper eller hvite, brune eller sorte sokker uten mønster.
- Sko/helsesandaler med god støtte og uten høy hæl, hvite, brune eller sorte.
- Navneskilt med fornavn, etternavn og tittel.

Ved bruk av privattøy (f. eks. i hjemmesykepleien)

- Helt, rent og nøytralt dagligtøy – ikke utfordrende klær.
- Fortrinnsvis klær som kan vaskes på 60^0 C.
- Tøyet må vaskes/skiftes etter hver arbeidsdag.

For øvrig vises det til evt. spesielle bestemmelser/retningslinjer ved det enkelte praksissted.

Annet

- **Hår**: Rent og velstelt hår som ikke må falle frem i ansiktet eller nedenfor kraven. Langt hår må settes opp. Spenner og strikk må være diskret og kunne vaskes/desinfiseres. Skjegg må være kort og velpleiet.
- **Negler**: Rene kortklipte negler uten neglelakk (heller ikke klar/transparent neglelakk og ikke falske negler).
- **Smykker**: Det skal ikke brukes smykker til arbeidsdrakten, heller ikke giftering eller noen form for ørepynt eller piercing. Klokke festes på arbeidsdrakten.
- **Unngå** sterke dufter.
- **Sminke**: Nøytral og moderat bruk av sminke.
- **Røyking**: Det er ikke tillatt å røyke med arbeidsdrakten på.

Revidert februar 2002.